

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1MCdo/5/2014
Identifikačné číslo spisu:	8712214219
Dátum vydania rozhodnutia:	14.04.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Vladík
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:8712214219.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky V. bývajúcej vo A., zastúpená JUDr. Oľgou Liškovou, advokátkou, so sídlom v Poprade, Štefánikova 882/39, proti odporkyni V., bývajúcej v I., predtým vo A., zastúpená JUDr. Petrom Ďurišom, advokátom v Poprade, Sadová 12, vedenej na Okresnom súde v Poprade pod sp. zn. 12 C 352/2012, o zaplatenie 952,23 Eur s príslušenstvom, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu v Poprade zo 4. júla 2013 č. k. 12 C 352/2012-52, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a.

Navrhovateľke nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

Okresný súd v Poprade rozsudkom zo 4. júla 2013 č. k. 12 C 352/2012-52 uložil odporkyni povinnosť zaplatiť navrhovateľke 952,23 Eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 8,75 % ročne z istiny od 17.7.2012 do zaplatenia a uhradiť jej trovy konania predstavujúce zaplatený súdny poplatok 57,- Eur a odmenu právnej zástupkyne 236,68 Eur, všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti návrh zamietol. Vychádzal z §§ 451, 454 a 456 Občianskeho zákonníka o bezdôvodnom obohatení a mal za preukázané, že návrh navrhovateľky je dôvodný. Navrhovateľka v konaní preukázala, že po nadobudnutí spoluvlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ktorú užíva spolu s odporkyňou na základe darovacej zmluvy uzavretej s ich otcom v roku 2006, sa spoluvlastnícky zaviazali bez toho, aby bola dodávka médií prehlásená na ich osoby, uhrádzať každá 1/2-vicu platieb SIPO. Odporkyňa svoju povinnosť na rozdiel od navrhovateľky pravidelne neplnila, z ktorého dôvodu došlo k nedoplatkom vyčísleným v roku 2012 dodávateľmi elektrickej energie, vody a plynu. Nedoplatky v žalovanej výške navrhovateľka za odporkyňu uhradila. Úhradou platieb za odporkyňu došlo na jej strane k bezdôvodnému obohateniu, ktoré je povinná navrhovateľke vydať. O úroku z omeškania súd rozhodol podľa § 517 OZ a § 3 nariadenia vlády SR č. 87/1995 Zb. v platnom znení. Pretože nárok navrhovateľky je nárokom z bezdôvodného obohatenia, odporkyňa bola povinná toto vydať v lehote stanovenej navrhovateľkou podľa jej písomnej žiadosti zo dňa 2.7.2012. Dňom nasledujúcim po stanovenej lehote splatnosti sa odporkyňa dostala do omeškania so zaplatením peňažnej pohľadávky. Z

uvedeného dôvodu návrh navrhovateľky v časti, pokiaľ si uplatnila príslušenstvo aj za skoršie obdobie, zamietol ako nedôvodný. O trovách konania súd rozhodol podľa § 142 ods. 3 O.s.p. a navrhovateľke ako prevažne úspešnej účastníčke priznal náhradu trov predstavujúcich zaplatený súdny poplatok 57,- Eur a odmenu právnej zástupkyne za 4 úkony právnej služby po 51,45 Eur (prevzatie zastúpenia, podanie návrhu na súd, účasť na dvoch pojednávaniach), k tomu prináležiaca paušálna náhrada 2 x 7,63 Eur a 2 x 7,81 Eur. O trovách právneho zástupcu súd rozhodol podľa § 1, 10 a nasledujúcich vyhlášky čl. 655/2004 Z.z. v platnom znení.

Na podnet odporkyne podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len generálny prokurátor) podľa § 243e ods. 1 O.s.p. mimoriadne dovolanie proti rozsudku Okresného súdu v Poprade zo 4. júla 2013 sp. zn. 12 C 352/2012, tento navrhol zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Podľa názoru generálneho prokurátora sa postupom okresného súdu odňala možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) tým, že tento bez splnenia zákonných podmienok ustanovil účastníkovi konania (odporkyni) opatrovníka a v ďalšom priebehu konania už konal len s ním, čím odporkyni znemožnil realizáciu jej viacerých procesných práv, predovšetkým práva, aby vec bola prerokovaná na súde v jej prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom (čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd). Ustanoveniu opatrovníka podľa ustanovenia § 29 ods. 2 OSP musí vždy predchádzať dôsledné prešetrovanie toho, či sú dané všetky podmienky pre uvedený procesný postup. Prítom povinnosť zistiť, či pobyt účastníka je skutočne neznámy, zaťažuje súd. Počas celého priebehu súdneho konania sa odporkyňa zdržiavala na adrese P., ktorá sa nachádza niekoľko kilometrov od sídla okresného súdu. Odporkyňa po celý čas súdneho konania bola v pracovnom pomere v G. pričom o týchto skutočnostiach mohla mať vedomosť samotná navrhovateľka, ktorá je sestrou odporkyne. Nesprávnym bol teda postup okresného súdu, ktorý odporkyni ustanovil opatrovníka bez toho, aby vykonal úkony smerujúce k zisteniu adresy odporkyne na doručovanie písomností, napr. lustráciu v centrálnej evidencii pobytu obyvateľstva. Taktiež nevykonaný žiadený úkon s cieľom zistiť možnosť doručiť písomnosť na pracovisko odporkyne a pod. Súčasne poukázal aj na to, že vo veci rozhodol miestne nepríslušný súd, keď v predmetnej veci bol podľa ustanovení § 84 a § 85 OSP na konanie miestne príslušný Okresný súd Kežmarok, v ktorého obvode sa odporkyňa zdržiavala.

Navrhovateľka navrhla mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora ako nedôvodné v plnom rozsahu zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 3 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O.s.p.).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnomu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritorne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež

zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd (napríklad Abdullayev proti Rusku rozsudok č. 11227/05 z 11. februára 2010), resp. závažných pochybení (Sutyazhnik proti Rusku (rozsudok č. 8269/02 z 23. júla 2009). Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory.

Zároveň ESLP opakovane dospel aj k názoru, že k porušeniu čl. 6 Dohovoru dochádza tiež vtedy, ak je právoplatné a záväzné rozhodnutie súdu zrušené v rámci mimoriadneho prieskumu, ktorý presadil taký subjekt odlišný od účastníkov konania, len na úvahe ktorého bolo posúdenie vhodnosti alebo potreby podania mimoriadneho opravného prostriedku iniciujúceho tento mimoriadny prieskum. Inštitút veľmi podobný mimoriadnemu dovolaniu upravenému v Občianskom súdnom poriadku bol predmetom skúmania a následnej kritiky ESLP vo veci Tripon proti Rumunsku (rozsudok č. 36942/03 z 23. septembra 2008). V tomto rozhodnutí ESLP konštatoval, že v skúmanom prípade prokurátor nekonal na základe vlastnej iniciatívy, ale konal na základe žiadosti jednej zo strán sporu. ESLP zásah prokurátora do takéhoto súkromnoprávného súdneho konania označil za priťažujúci faktor, pretože, hoci tento štátny úradník konal na základe podnetu účastníka súdneho konania, podanie mimoriadneho dovolania bolo ponechané výlučne na voľnej úvahe prokurátora. ESLP v danej veci preto dospel k záveru, že zrušenie dotknutého právoplatného a záväzného rozhodnutia porušilo sťažovateľovo právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Aj aktuálne rozhodnutia ESLP z 9. júna 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (DRAFT-OVA, a.s., č. 72493/10 zo dňa 9. júna 2015, PSMA, s.r.o., č. 42533/11 zo dňa 9. júna 2015 a COMPCAR, s.r.o. č. 25132/13 zo dňa 9. júna 2015) pripomínajú význam a obsah princípů rovnosti zbraní a princípů právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania.

Uvedené závery ESLP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Vzhľadom na prípady nejednotnosti senátov ústavného súdu pri riešení otázky prípustnosti mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť a záväznosť, pristúpilo 18. marca 2015 k zjednoteniu rozhodovania senátov ústavného súdu a pod sp. zn. PL.Z. 3/2015 prijalo zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov“.

Vyššie uvedené naznačuje, ako tieto súdne orgány (ESLP a ústavný súd), budú rozhodovať v skutkovo a právne podobných veciach, v ktorých generálny prokurátor podá mimoriadne dovolanie napriek tomu, že mimoriadnemu dovolaniu nepredchádzalo využitie všetkých dostupných riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov účastníkom, ktorý podal podnet na mimoriadne dovolanie.

Doterajšia rozhodovacia prax najvyššieho súdu v obdobných prípadoch sa v zásade riadila stanoviskom Občianskoprávného kolégia najvyššieho súdu, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) pod č. 36/2008. Právna veta tohto stanoviska znie: „Podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom nie je podmienené využitím riadneho opravného prostriedku účastníkom konania. Mimoriadnym dovolaním v zmysle ustanovenia § 243e O.s.p. môže generálny prokurátor napadnúť aj právoplatné rozhodnutie súdu prvého stupňa“.

Je zrejmé, že stanovisko R 36/2008 vychádza zo záverov, ktoré v súčasnosti nie sú súladné s vyššie spomenutými rozhodnutiami ESLP a zjednocujúcim stanoviskom ústavného súdu. Na posun v judikatúre ústavného súdu a ESLP zareagoval aj Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorý na spoločnom zasadnutí občianskoprávného a obchodnoprávného kolégia dňa 20. októbra 2015 schválil a prijal spoločné stanovisko pod č. R 94/2015 na publikovanie, ktorého právna veta znie: „Procesná

prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky (resp. využiť všetky zákonom prípustné postupy), ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť“.

Z vyššie uvedeného spoločného stanoviska dvoch kolégií Najvyššieho súdu teda vyplýva, že rozhodovacia prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sa odchyľuje od právnych záverov vyslovených v stanovisku R 36/2008 a jeho závery sú už prekonané.

Prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok stanovením jednak určitých objektívnych znakov rozhodnutia (§ 238 O.s.p. (pokiaľ ide o rozsudok odvolacieho súdu) a § 239 O.s.p. (pokiaľ ide o uznesenie odvolacieho súdu), jednak objektívnym zadefinovaním závažných procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p. Vzhľadom na to, že na procesné vady konania taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p. je dovolací súd povinný prihliadať ex lege (viď § 242 ods. 1 O.s.p.) vždy - teda bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v dovolaní namietané, je opodstatnený záver, že v zásade každé dovolanie podané v občianskom súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (s výnimkou exekučného konania - viď § 237 ods. 2 O.s.p.) otvára priestor pre posúdenie správnosti niektorých aspektov procesného postupu súdu, ktorý vydal dovolaním napadnuté rozhodnutie a tým zároveň dáva určité vyhliadky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní. Každé dovolanie je teda v tomto zmysle potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci.

Postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť ale nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči zásade „vigilantibus iura scripta sunt“ zdôrazňujúcej procesnú povinnosť účastníka vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ účastník konania zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťajúca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p. Aj ústavný súd už dávnejšie konštatoval, že „ak účastník konania mohol podať dovolanie a neurobil tento procesný úkon, nemá už žiadnu možnosť dosiahnuť podnetom podanie mimoriadneho dovolania“ (viď PL. ÚS 57/99).

V danom prípade prebehlo konanie len v jednom stupni, v ktorom mala odporkyňa možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia podať odvolanie, prípadne mimoriadny opravný prostriedok dovolanie. Zo spisu nevyplyva, že by sama náležite chránila svoje práva a konala dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretné. Odporkyňa nepodala proti rozsudku Okresného súdu v Poprade zo 4. júla 2013 č. k. 12 C 352/2012-52 odvolanie, v dôsledku čoho toto nadobudlo právoplatnosť dňa 6. septembra 2013. V zmysle vyššie uvedeného výkladu najvyššieho súdu to znamená, že sama nevyužila dostupný riadny opravný prostriedok, ktorý mala k dispozícii a ktorý bol potenciálne účinne spôsobilý ovplyvniť rozhodnutie vo veci. Vzhľadom na pasivitu samotnej odporkyne pri včasnej ochrane svojich práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podnecovaného odporkyňou.

Z týchto dôvodov najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie ako procesne neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

O trovách dovolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p., pričom úspešnej navrhovateľke ich náhradu nepriznal, keďže si ju neuplatnila.

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 2 : 1.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.